

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Дашковский С.О.

Одеський національний політехнічний університет

Методичний базис моніторингу економічної безпеки підприємницької діяльності для промислового підприємства можна розробити, спираючись на пропозиції О.Л. Коробчинського [1], які охоплюють такі етапи та блоки:

1. Вивчення специфіки бізнесу підприємства та сегмента, який воно займає на ринку, штатного розкладу, персоналу;
2. Аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці підприємства та вивчення інформації про кризові ситуації, їхні причини і шляхи врегулювання;
3. Аудит наявних засобів із забезпечення безпеки й аналіз їх відповідності виявленим загрозам;
4. Моделювання нової системи економічної безпеки підприємства:
  - а) розробка плану усунення виявлених під час аудиту недоліків;
  - б) підготовка пропозицій щодо удосконалення системи економічної безпеки (у т.ч. створення служби безпеки на підприємстві чи системи безпеки на її базі, визначення механізмів її забезпечення та розробка організаційної структури управління системою);
  - в) розрахунок усіх видів необхідних ресурсів;
  - г) планування щомісячних витрат на забезпечення функціонування системи економічної безпеки (бюджет);
5. Затвердження керівництвом моделі нової системи та бюджету на її утримання;
6. Етап формування нової системи економічної безпеки;
7. Оцінка ефективності сформованої системи, а також її удосконалення.

Враховуючи значний обсяг інформація, яка може стати об'єктом моніторингу, моніторинг економічної безпеки підприємницької діяльності промислового підприємства доцільно здійснювати за певними індикаторами. *Індикатори економічної безпеки підприємницької діяльності* на рівні підприємства – це показники оцінки рівня економічної безпеки підприємства, що дозволяють виявити проблемні моменти його діяльності, визначити основні напрями і найбільш дієві способи підвищення ефективності роботи підприємства.

Як правило, окремий індикатор відображає лише один з аспектів (сторін) розвитку об'єкта дослідження, а під час оцінювання певного економічного явища важливо не лише передбачити найбільш адекватні показники-індикатори, але й обґрунтувати їх числові порогові значення, перевищення яких свідчить про критичну зміну параметрів об'єкта [2].

У вітчизняних наукових джерелах авторами [2-4] наведено багато обґрунтувань та підходів щодо формування переліку індикаторів безпеки на різних рівнях ієрархії управління економікою (національної економіки, регіону, галузі, а також первинної ланки економіки – підприємства). Науковці окреслюють перелік та обґрунтовують конкретні числові значення індикаторів економічної безпеки, в тому числі щодо підприємництва як вагомому сектора економіки та підприємницької діяльності суб'єкта господарювання (підприємства).

До показників-індикаторів рівня економічної безпеки підприємства можна віднести ті, які кількісно відображають рівень загрози, наділені значним рівнем чутливості та, відповідно, здатністю попереджати про можливість настання небезпеки. Крім того, доцільно використовувати не окремий показник, а систему індикаторів, за допомогою яких стає можливим визначення рівня забезпечення окремих внутрішніх компонент та/чи

функціональних складників економічної безпеки підприємства, а в подальшому – розраховувати її інтегральний (узагальнюючий) показник.

Важливість застосування індикаторів під час оцінювання надійності системи економічної безпеки підприємницької діяльності підприємства зумовлює:

- широке охоплення індикаторами підприємницької діяльності як процесу та соціально-економічного явища,
- взаємодія індикаторів та відповідних процесів, яка існує, проте, стає очевидною лише за певних умов настання небезпеки.

Накопичення значень числових параметрів такої сукупності показників є необхідним, у тому числі для уможливлення моніторингу і прогнозування впливу рішень на рівень економічної безпеки підприємницької діяльності, оцінки вагомості конкретних загроз.

Методичний підхід до оцінки рівня економічної безпеки підприємницької діяльності підприємств та підприємців на рівні регіону зводиться до визначення рівня сприятливості середовища, створеного для ведення підприємницької діяльності, рівня його захищеності від загроз функціонуванню підприємств (чи можливості їх виникнення), а також ефективності використання ресурсного потенціалу бізнесу (з урахуванням об'єктивних чинників соціально-економічного розвитку регіону).

Вкрай низькими є значення більшості індикаторів підприємництва в цілому. Їх значення є нижчими за нижню критичну межу безпеки. Інтегральний рівень цього функціонального складника економічної безпеки підприємництва в Україні становив у 2006 р. нуль, а у попередніх роках характеризувався такими значеннями: 2002 р. – 0,039; 2003 р. – 0,086; 2004 р. – 0,056; 2005 р. – 0,042 [2, с.192]. Необхідно зазначити, що позитивний вплив на інтегральний рівень науково-технологічного складника економічної безпеки підприємництва в Україні справляють такі її індикатори: скорочення питомої ваги нових видів продукції (коефіцієнт вагомості індикатора – 0,246), зниження частки вітчизняних підприємств, які впроваджують інновації (0,263), та від'ємні темпи приросту кількості інноваційно-активних вітчизняних підприємств (0,231) [2, с.192-193]. Позитивний вплив на справляє лише підвищення рівня винахідницької активності населення.

Як висновок можна зазначити, що загалом на інтегральну оцінку досліджуваного показника в Україні впливає:

- позитивно – підвищення рівня фінансового та виробничого функціональних складників;
- негативно – зменшення макроекономічної, зовнішньоекономічної, інвестиційної та науково-виробничої її компонент.

Література

1. Коробчинський Л.О. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / Л.О. Коробчинський. - Актуальні проблеми економіки №4 (94), 2009, - С. 41-45.
2. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія. – Львів: Арал, 2008. – 384с.
3. Філіппова С.В. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління: [моногр.] / С.В. Філіппова, Л.О Волощук, С.О. Черкасова / під заг. ред. С.В. Філіппової – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 196 с.
4. Волошин В. І. Пріоритети та методи забезпечення економічної безпеки малого і середнього підприємництва : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 « економіка та управління національним господарством» / Володимир Іванович Волошин ; [Ін-т регіональних досліджень НАН України]. – Л., 2008. – С.45-46

5. Концептуальні засади управління економічно-безпечним інноваційним розвитком промислового підприємства та формування його аналітичних інструментів [Електронний ресурс] / Л.О. Волощук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 1 (17). – С. 234-241. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n1.html>.
6. Система формування і забезпечення економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / С.В. Філіппова, О.С. Дашковський // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). –С. 17-21. – Режим доступу до журн.: <http://www.economics.opu.ua/n3.html>.